

Історія 10

Лекція #6

Польська окупація українських земель, 1918-1939

1918-1921

- ❖ Жовтень 1918
- ❖ Австро-Угорська Імперія розпалася (collapsed) і виходить із війни.
- ❖ Національності які впадали в Імперію, починають шукати способи створити нові уряди, нові держави, нові границі.
- ❖ Війна міняється із глобальної, на регіональну.

1870

Австро-Угорщина

- ❖ Всі бачать що війна кінчається, і починають шукати союзників (allies) в Антанті, які б визнали їхні бажання створити національні незалежні держави.
- ❖ Західна Україна лишається в тому самому становищі що Східна Україна – тобто без визнання як держава, у конфлікті із багатьма сусідніми державами, але старається проголосити свою незалежність.

❖ 1 листопада 1918, Українські Січові Стрільці (УСС) та пластова молодь мирно перебравли владу від австрійського війська, піднесли український прапор над львівським ратушом (city hall), і того дня проголошено Західню Українську Народну Республіку (ЗУНР), під проводом Євгена Петрушевича.

➤ Вояки УСС
охороняють
Львівський Ратуш,
1 листопада 1918.

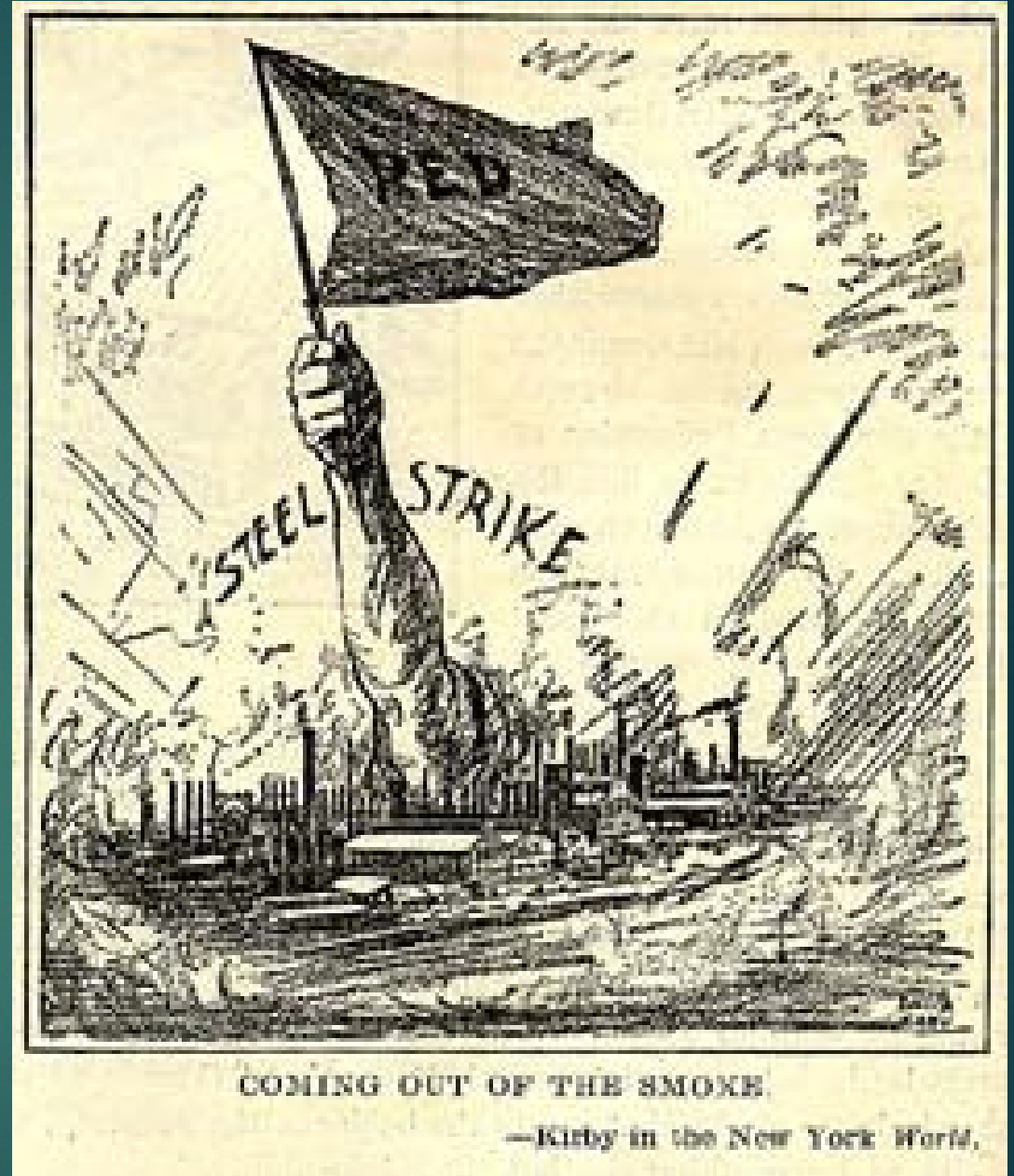
- ❖ Відразу, польські представники і війська стали проти українців, і почалася 3 тижнева облога (siege) Львова.
- ❖ З кінцем листопада, ЗУНР покинула Львів, і польські війська окупували місто.
- ❖ В той сам час, за допомогою Англії, Франції та Америки, поділено Австро-Угорщину на різні держави, між ними створена нова держава Польща.

- Польща відразу закликає щоб усі землі колишньої Польщі (тобто територія Речі Посполитої перед поділом 1772) були частиною нової Польської Республіки. Це включало Волинь і Галичину.

❖ Переможці у Світовій Війні, тепер звертають увагу на загрозу більшовиків, особливо тому що в Німеччині, Англії, Франції, Канаді, Америці вибухають революційні спротиви до влади – протести, страйки, тощо.

➤ Карикатура із газети *New York World*, жовтень; 1919.

❖ В січні, УСС, Українська Галицька Армія (УГА) та армія Директорії виграють поважні бої проти червоних і білих російських сил, і перебирають Київ.

- ❖ 22-го січня 1919 дві українські республіки з'єднуються в одну спільну державу – Україну.

- ❖ Протягом наступних 8 місяців на Україну нападають: білі росіяни (монархісти), більшовики (червона армія), Румунія, Польща, анархісти.
- ❖ Інші держави які мають війська в Україні: Франція, Канада, Англія, Туреччина, та інші.
- ❖ Польща перебирає цілу Галичину.

- ❖ Київ паде денікінцями (білими) в серпні 1919, і українські війська відступають з Києва на південь, де в жовтні оточені білими, червоними, поляками, румунами, українські війська зазнають страшну поразку (defeat).
- ❖ Ця поразка знана як «Трикутник Смерті».

- ❖ Без відповідної зимової одяжі, чобіт, набоїв, харчів, ліків, медичної опіки, збройні сили УНР зазнають страшні втрати.
- ❖ В додатку, кидається між військом тиф (typhoid fever – a salmonella bacteria), як також і еспанська грипа.
- ❖ Від недуг гине приблизно 25,000 українських вояків.

❖ Директорія УНР,
тепер під проводом
Симона Петлюри,
виїжджає в Польщу, і
творить уряд у
Варшаві, де після
договорів, приймає
допомогу на
звільнення України.

➤ Директорія УНР, Кам'янець –
Подільськ, осінь 1919.

❖ В договорі, Петлюра
годиться віддати частини
Галичини і Волині, за
допомогу у війні із
білими і червоними
військами Росії.

➤ Генеральний Отаман УНР Симон
Петлюра і генерал Антоній Лісовський, на
передовій лінії в Україні, травень 1920.

- ❖ Зимовий похід 1920 тривав приблизно 5 місяців.
- ❖ Польські та українські війська швидко перебирають Українські території, і з початком травня звільняють Київ.

➤ Генеральний Отаман Симон Петлюра і Маршал Юзеф Пільсудський у Вінниці, квітень 1920.

➤ Польські
війська
маширують в
Києві на
Хрещатику,
травень 1920.

- ❖ Проте, Зимовий похід кінчається невдачею.
- ❖ В червні, Червона Армія нападає на двох фронтах на Білорусь і Україну.
- ❖ Червоні війська облягають Варшаву, і в червні 1920 польські війська відступають з України щоб охоронити Польщу від більшовиків.
- ❖ Без польського війська, українські сили знов зазнають поразку, і Україна паде більшовикам.

- ❖ Польський генерал Галлер відбиває (beats back) з Польщі червону армію, і проганяє більшовиків аж у Білорусь.
- ❖ І тоді, Польща і РСФРР підписують перемир'я (cease fire), без участі українських дипломатів.

- ❖ В березні 1921 в місті Ріга, Латвія, Польща і РСФРР підписують договір миру (peace treaty), без участі України (ані Директорії, ані українських більшовиків), і Україну поділено.
- ❖ Це перемирення конкретно кінчає Визвольні Змагання за незалежність України.
- ❖ Україна де факто поділена між РСФРР і Польщею.

1921-1939

- ❖ 1923, Антанта (яка створила в повоєнному періоді Лігу Націй) віддає Галичину і Західну Волинь новій польській державі.
- ❖ Проте, права українців мають бути забезпечені, включно із політичною репрезентацією у польському парламенті, школами, мовою, і т. д.

- ❖ Від 1921, Польща ігнорує всі зобов'язання політичної, релігійної, культурної чи економічної свободи українців на територіях Галичини і Волині.
- ❖ Польща зорганізовано починає проводити насильну «полонізацію» населення.

❖ Що це означало?

- поводяться як колонізатори;
- закривають українські школи та університети;
- закрито бібліотеки;
- закрито Просвіти;
- не дозволено мати Рідну Школу;
- переслідували і закривали молодіжні та спортові організації (наприклад Пласт);
- проводять постійні кримінальні процеси проти українських діячів, професорів, політиків, письменників;
- арештують так званих "провокаторів" та націоналістів;
- тощо

➤ Фото із 1922,
друкарня
Просвіта у
Львові, після
знищення
польською
поліцією.

- ❖ Проте, українці старанно і вміло борються проти «полонізації».
- ❖ Цей спротив бере два окремі шляхи.
- ❖ Більшість провадять мирний спротив:

- бойкотують польські крамниці і товари;
- творять приватні тайні школи;
- творять кооперативи українських підприємців, і фермерів;
- творять кредитівки і українські банки;
- вибирають прогресивних кандидатів до польського сейму і міських рад;
- беруть активну участь у політичному і культурному житті Галичини та Європи.

- ❖ Інші шукають більш радикальних форм спротиву.
- ❖ В 1920 Євген Коновалець творить *Українську Військову Організацію – УВО* як організацію ветеранів Визвольних Змагань, з політичними прикметами та із метою продовжувати збройну боротьбу за Незалежність України.

Організація Українських Націоналістів

- Поза-легально, в 1929 році, Євген Коновалець перетворює Українську Військову Організацію (УВО) на підпільну політично-збройну організацію, Організацію Українських Націоналістів (ОУН).

- ❖ Працею ОУН в окупованій Галичині займалися молоді націоналісти, зокрема провідник Степан Бандера.
- ❖ Його плани включали збройний опір польській окупації.

- ❖ ОУН бере на себе більше політично-воєнну відповідальність, та користується актами війни, щоб примусити Польщу покинути Україну.
- ❖ Між іншими збройними актами були:
 - вбивства політичних осіб, польських судів, учителів, професорів, українців які працювали з поляками чи були послами в Сеймі;
 - акти саботажу;
 - підпільну підготовку до війни проти Польщі;

- ❖ В червні 1934, за наказом проводу ОУН і Степана Бандери, вбито Міністра Внутрішніх Справ Польщі.
- ❖ В наслідок польський уряд суворо поставився до «терористичних» акцій ОУН.
- ❖ Бандеру та цілий провід ОУН арештовано, та засуджено на довгі роки ув'язнення, а Бандеру засуджено на смертну кару.

- ❖ В 1934-тім році, збудовано концетраційний табір у Березі Картузьці, де посиляли засуджених політичних “злочинців,” як наприклад Бандера, Шухевич, Мельник та інші.
- ❖ В роках 1934-1939 там перебувало між 5,000 а 7,000 українців.

➤ Концентраційний
табір, Береза
Картузька.

- ❖ В той сам час, польський уряд теж впроваджує об'єднання культурного переслідування українців.
- ❖ Дозволено свободнішу наукову політику; дозволено відкриття друкарень та культурних установ; дозволено участь у політичному процесі ліберальним українським діячам.

- ❖ З цієї точки зору, 30-ті роки в Галичині та Волині це період швидкого культурного зросту, та покращення економічної ситуації.
- ❖ Це тому що Західні території України не пережили Голодомору, комуністичних репресій чи посухи.
- ❖ Харчові продукти продавалися в Європі, а Масло-Союзи (Co-operatives) давали фермерам кращої економічної сили.

- ❖ Третє, 1930-ті роки бачили зріст політичної зрілості українського населення, яке почало брати голосування та українське представництво в Сеймі, областях та містах дуже серйозно.
- ❖ Польська Республіка в той сам час (під натиском Ліги Націй та світової депресії) почала більш сховно ставитися до центральних політичних рухів українців.

❖ Проте заборонено організації які польські чиновники вважали терористичними чи занадто націоналістичними, як наприклад:

- УВО
- ОУН,
- Пласт
- та інші політичні і громадські організації.

- ❖ В 1939 р., НКВС вбило Євгена Коновальця в Роттердамі, і на голову ОУН вибрано Андрія Мельника.
- ❖ Цей вибір, довів до розколу ОУН на дві протилежні групи, ОУН (б) якою провадив Степан Бандера та ОУН (м) під проводом Мельника.

- ❖ Ця ситуація кінчається 1-го вересня 1939, коли війська Вермахту нападають на Польщу і починають Другу Світову Війну.
- ❖ Два тижні пізніше, Червона Армія напала на східні землі Польської Республіки, та приєднала Галичину і Волинь до Укр. РСР.

ПІДГОТОВИВ МГС. АНДРІЙ ПЕРЕКЛІТА

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТОВАРИСТВА
“РІДНА ШКОЛА”
В ДЕТРОЙТІ

2021 – всі права застережені